

Hoofdstuk 1. Meeting Point

vorm plaatmateriaal construeren

Beeldaspecten in *Kijk op Ruimte 1* in hoofdstuk 1

1. <i>symbool</i>	<i>symbolische kleur</i>	<i>formeigenschappen</i>
<i>gesloten vorm</i>	<i>open vorm</i>	<i>massief</i>
<i>lineair</i>		

1. Introductie

De subtitel van hoofdstuk 1 ‘Waar spreken we af?’ is uit het gewone leven van iedereen. Leerlingen bellen elkaar voortdurend om te weten waar ze zijn of waar ze zullen afspreken.

Meestal is dat op een gemakkelijk herkenbare plek of een markant punt. *The Molecule Man* van Borofsky is zo’n punt: als je het kent, vergeet je het nooit meer.

Natuurlijk zijn er in school en in de omgeving van de school of in de stad of het dorp waar de leerlingen vandaan komen, ook dergelijke plekken. Openbare ruimtes als een (stations)hal of een park verdienen soms een extra markering als ontmoetingsplek. Dat is de insteek van dit hoofdstuk: een markering bedenken ontwerpen die kan functioneren als ‘meeting point’. Natuurlijk moet het wel een origineel ontwerp worden.

Afbeelding 1.1, de introductiefoto van hoofdstuk 1 op pagina 6 van het leerboekje is die van een megagroot beeld, dat is samengesteld uit drie figuren van plaatmateriaal, die lopende mensen voorstellen, die elkaar ontmoeten. Het beeld is gemaakt door de Poolse kunstenaar Borofsky en roept vragen op.

Vragen en antwoorden bij afbeelding 1.1

Onderstaande vragen zijn bedoeld om de leerlingen in een klassengesprek mee te nemen, het thema te introduceren, hen mee te laten denken in de stappen van de kunstenaar en hen op een zoek te laten gaan naar de antwoorden.

De onderstaande en ook de volgende vragen kunnen later desgewenst gebruikt worden voor een overhoring.

1. Wat stelt *Molecule Man* van Borofsky voor?
Drie lopende menselijke figuren die op het water elkaar ontmoeten.
2. Waarom staat het beeld in het water van de Spree in Berlijn geplaatst?
 - a. Het beeld kan moeilijk benadert worden i.v.m. molestering, bekladding etc.*
 - b. De ondergrond werkt als een spiegel.*
 - c. De directe omgeving is vlak gebleven en zo is het beeld tot op grote afstand goed zichtbaar.*
 - d. De plek van het monument staat precies op de voormalige grens tussen Friedrichshain, Kreuzberg en Treptow. Je vindt hem midden in de Spree, een plek waar dagelijks*

vele toeristenboten langs varen. Het monument stelt drie mannen voor die met hun handen en voeten met elkaar verbonden zijn.

3. Wat is het effect van de plaatsing van de voeten precies gelijk met de hoogte van het wateroppervlak?

De figuren lijken daardoor over het water naar elkaar toe te zijn gelopen.

4. Fotograferen is een vak apart. Dat zie je ook aan de foto op afbeelding 1. De fotograaf heeft een bijzonder moment uitgekozen voor zijn foto en heeft daar misschien wel een paar dagen voor moeten wachten. Hij heeft het beeld gefotografeerd tegen een laag staande zon. Wat is het effect van de laag staande zon op de foto van het beeld?

Er ontstaat een lange schaduw op het wateroppervlak. De gaten krijgen een oranje gloedrandje. Het grijs van de figuren steekt sterker af tegen de lichter ogende achtergrond. De gaten komen duidelijker uit.

5. Bekijk afbeelding 1.1. Ook het standpunt van waaruit de foto is genomen is opmerkelijk. Wat is er zo opmerkelijk en hoe noem je een dergelijk standpunt?

Het is een laag standpunt. Het wordt kikvorsperspectief genoemd.

6. Bekijk afbeelding 1.1. Waarom heeft de fotograaf dit standpunt ingenomen?

Je kijkt zo tegen het beeld op, waardoor het nog hoger en imposanter lijkt.

7. De ronde openingen van de figuren op afbeelding 1.1 zijn gevuld met metalen blikken. Wat is de functie van die blikken? Noem twee functies.

Decoratie en versterking.

8. Wat zou de reden kunnen zijn om het beeld op afbeelding 1.1 te schilderen? Noem twee redenen.

Versiering, verfraaiing, aantrekkelijk maken en bescherming van het metaal tegen weersinvloeden.

9. De beeldengroep straalt vrolijkheid en blijdschap uit. Waaraan herken je dat?

Aan de open mond van de figuur rechts.

Aan de afgeronde vormen.

10. Zoek op internet meer afbeeldingen van de beeldengroep. De beeldengroep is geconstrueerd uit drie beelden, die op een soort 'Mercedesster' onder het wateroppervlak zijn gemonteerd. In het midden zijn ze langs een verticale lijn met elkaar verbonden. Wat is het gevolg van die constructie voor de stabiliteit en stevigheid van de beeldengroep?

Ze staan in de vorm van een driehoek bij elkaar. Een driehoek is een heel stabiele

vorm en constructie. De drie vormen bieden elkaar zo voldoende tegenwicht en houvast, waardoor de groep overeind blijft en niet omvalt.

11. Op welke manier drukt het beeld 'ontmoeting' uit?

Het zijn drie figuren die naar elkaar toe lijken te lopen.

De drie mannen stellen dan ook deze drie stadsdelen voor en doen herdenken aan de samenkomst van oost (Friedrichshain) en west (Kreuzberg). De Molecule Man stelt tevens het samenkomen van deze stadsdelen voor. Voor vrienden en familie in Oost- en West-Berlijn was het tot de val van het IJzeren Gordijn niet mogelijk elkaar nog te ontmoeten.

12. De titel van het beeld is *Molecule Man*. Waarom heeft Borofsky de menselijke figuren van licht en glanzend metaal gemaakt?

Voor Borofsky verwijst de lichtheid van de figuren naar moleculen van alle menselijke wezens die samenkomen en zo ons bestaan creëren.

13. Hoe zou jij de beeldengroep willen noemen?

Verklaring door de leerling.

2. Praktische opdracht

Uitgangspunt voor de opdracht in het leerlingenboek is het thema ‘Meeting Point’, een plek waar je af kunt spreken en die iedereen kent. Als uitgangspunt voor de opdracht hebben we gekozen voor plaatmateriaal; van hout of karton tot roofofmate of plexiglas; afhankelijk van het budget voor het vak en de mogelijkheden die uw lokaal biedt.

Met plaatmateriaal kan vrij gemakkelijk een goed resultaat verkregen worden en kunnen (van papier) kleine prototypes worden gemaakt.

Bij de combinatie van kleiplaten met bijv. hout moeten de leerlingen rekening houden met het krimpen van klei bij het drogen, en nog eens bij het bakken.

In het mapje bij dit hoofdstuk staan verschillende foto’s van ‘opberg mogelijkheden’.

2a. Extra opdrachten beeldend

1. Wie bouwt de hoogste mensentoren van gevouwen papierstroken? Gebruik verticale stroken van een A4’tje (Vergelijk afb. 1.2) Eventueel groepswerk. Start schooljaar of brugklaskamp: opdracht groepsbuilding
2. Zoek op internet naar afbeeldingen van *inukshuk*. Bouw van gevonden zwerfkeitsjes je eigen inukshuk als model voor een meeting point (of als sleutelhanger).
3. Maak een rotondebeeld met als thema: Fietsen.
4. Afbeelding 1.2 lijkt een gestileerde totempaal. Maak ook zo’n gestileerde geometrische vorm van een stukken bezemsteel of een gipsrollen.
5. Afbeelding 1.8 is een reclamezuil, blikvanger of meeting point voor het Groninger Museum. Stel zelf zo’n zuil samen voor een door jouw gekozen gebouw met een speciale functie.

2b. Kunstbeschouwing leerboek, hoofdstuk 1

1. Het beeld *Flying Man* op afbeelding 1.3 met vijf zwevende figuren is ook van Borofsky. Waaraan kun je dat zien?

De vormen van de mensfiguren lijken op die van Molecule Man. Vormgevingsovereenkomsten: mensfiguur als silhouet, en profiel, transparant, herhaling van vormen.

2. Welke titel zou ook bij *Flying Man* van Borofsky passen?

- 'Opstijgen',
- 'Ten hemel opneming'.

3. Welke twee soorten materialen heeft Borofsky gebruikt voor zijn *Flying Man* en waarom?

Plexiglas gevat in aluminium strips.

4. Waarom zou Borofsky verschillende kleuren hebben gebruikt voor zijn *Flying Man*?

Om de diversiteit van mensen op een vliegveld weer te geven.

5. Vergelijk jouw ontwerp met dit beeld.

Toelichting door de leerling.

6. Bekijk afbeelding 1.3. Waarom heeft Borofsky voor zijn *Flying Man* deze locatie gekozen?

Het beeld verwijst naar wegvliegen en hangt hoog in een grote lichtkoepel in de vertrekhal van een vliegveld. Goed zichtbaar voor iedereen en aandacht vragend door diverse kleurige mensfiguren.

Extra vragen kunstbeschouwing over afbeelding 1.2 en 1.3

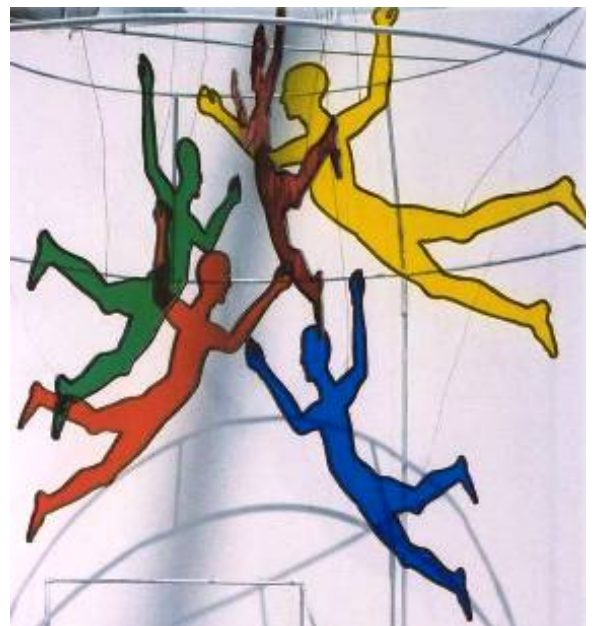
Onderstaande vragen zijn bedoeld om de leerlingen nog meer bij het thema van dit hoofdstuk te betrekken, hen mee te laten denken in de stappen van de kunstenaar en hen op een zoek te laten gaan naar de antwoorden. De vragen kunnen later desgewenst gebruikt worden voor een overhoring.

7. Bekijk afbeelding 1.2. Wat stelt dit beeld voor?

Het beeld is opgebouwd uit een stapeling van drie lagen van staande, sterk geabstraheerde, menselijke figuren. Het is een toren van menselijke figuren.

8. Bekijk afbeelding 1.2. Welke technieken heeft de kunstenaar gebruikt?

Zagen, stansen, buigen, lassen, polijsten, monteren.

9. Wat is de reden van het gebruik van aluminium/roestvrij staal. Noem drie voordelen.
Betrekkelijk licht van gewicht, taai, bestendig tegen vernieling, relatief goedkoop, onderhoudsvriendelijk.
10. Bekijk afb.1.2. Hoe noem je de vormen die Borowsky heeft gebruikt?
Gestileerde vormen.
11. Hoe speelt het zonlicht een rol in dit beeld?
Licht en schaduw accentueren de vormen, verhogen de ruimtelijkheid.
12. Bekijk *Flying Man* op afbeelding 1.3. 'Flying man' betekent 'vliegende man (mens)'. Noem twee kenmerken (aspecten) van het beeld waarom dit een goede titel is.
*- de figuren hangen aan draden en zijn los van de grond.
- door hun arm- en beenbewegingen lijken de figuren te zweven.
- de figuren lijken op te stijgen door de lichte opening boven hen.*
13. Bekijk afbeelding 1.3. Waarom is *Flying Man* een goed voorbeeld van een functioneel meeting point?
Het beeld hangt hoog in een grote lichtkoepel in de vertrekhal van een vliegveld. Goed zichtbaar voor iedereen en aandacht vragend door diverse kleurige mensfiguren.
14. Waarom is *Flying Man* van Borofsky een symbolisch meeting point in een vliegtuighal?
De lichtkoker is een 'lichtbron' waardoor de gekleurde mensfiguren als het ware door worden weggezogen of lijken weg te zweven. Het beeld symboliseert het opstijgen en wegzweven in de heldere lucht.

Kunstenaars (pag. 7) Vragen en/of opdrachten

In dit hoofdstuk wordt gevraagd naar vormeenheid of vormovereenkomst.

Extra opdracht zou kunnen zijn:

1. Zoek een afbeelding van werk van een kunstenaar die je bewondert en dat je wel als blikvanger of meeting point zou kunnen zien.
2. Wat moet je aan het beeld veranderen om het wel geschikt te maken voor een meeting point?
3. Schiphol is een groot vliegveld met aankomst- en vertrekhallen waar je gemakkelijk kunt verdwalen. Welk beeld zou in de hal van Schiphol goed werken als meeting point? Leg uit: waarom dit beeld, op deze plaats.

3. Sfeerblad - Moodboard

Veel van onderstaande vragen kunnen niet zonder informatie vooraf door leerlingen beantwoord worden. De vragen zijn dan ook vooral bedoeld als extra informatie bij het thema en om leerlingen meer kennis en inzicht te geven wat betreft beeldende aspecten, en de mogelijkheden van materialen en verwerkingstechnieken.

Na bespreking kunnen ze gebruikt worden in toetsen.

Vragen kunstbeschouwing over afbeelding 1.4 t/m 1.9

1. Bekijk afbeelding 1.4. Wat is de invloed van het gebouw op de achtergrond op het beeld ervoor?

Geeft een goed idee hoe groot het beeld is.

2. Bekijk afbeelding 1.4. Het beeld stelt Hans met de hamer (*Hammering Man*) voor. Wat wil Borofsky met dit beeld vertellen? Google zijn naam.

De 'Hammering Man' is een eerbetoon aan de arbeider; de eenvoudige smid of mijnwerker in een Zuid-Afrikaanse mijn, iemand die de hele dag achter de computer werkt, een boer of een arbeider in een vliegtuigfabriek; kortom mensen die iets produceren, iets waarvan wij afhankelijk zijn. Hij beweegt de hamer het een 'eeuwigdurend' ritme van de ademhaling van een man. In verschillende steden over de hele wereld staat een 'Hammering Man'. De grootste is 22 meter hoog.

3. Bekijk afbeelding 1.4. Het beeld lijkt een grote vorm, maar is het niet als je zoekt op 'Borofsky' (de maker van het beeld. Welk onderdeel van het beeld kan bewegen?

De arm met de hamer.

4. Bekijk afbeelding 1.5. Waarom is dit een goed symbool voor een 'meeting point'?

De vier pijlen wijzen naar één punt in het midden.

5. Hoe wordt de afbeelding op het bord op afbeelding 1.5 genoemd?

Pictogram

6. Bekijk afbeelding 1.6. Waarom is het beeld van de kleurpotloden eigenlijk geen 'meeting point'?

De potloden zijn niet op één plek neergezet maar op meerdere.

7. Bekijk afbeelding 1.6. De leerling die beeld heeft gemaakt heeft dit beeld bewust bij deze pilaar gezet. Noem daarvoor twee redenen.

De pilaar geeft stevigheid aan het hele beeld.

De pilaar staat niet in een looppad waardoor de kans op beschadiging kleiner is.

De pilaar is ook een lineaire vorm en sluit aan bij die van de potloden.

8. Bekijk afbeelding 1.7. Hoe noem je de verbindingstechniek die is gebruikt op afbeelding 1.7?

Keepverbinding.

9. Bekijk afbeelding 1.7, 1.8 en 1.9 Welke vorm is niet samengesteld maar uit één stuk. Leg uit.

De vorm van het beeld op afbeelding 1.9 is waarschijnlijk uit delen samengesteld en aan elkaar gelast, maar oogt als één cirkelblok.

Leerboek pagina 9

4a. Mindmap

Maak je eigen mindmap op een A4-tje. Gebruik veel kriebeltekeningetjes en schetsjes om te illustreren wat je bedoelt. Schrijf alleen in HOOFDLETTERS! Gebruik kleur functioneel.

Zoek zoveel mogelijk ideeën. Neem geen genoegen met je eerste idee(ën).

Wellicht geeft je mindmap aanleiding tot een nieuwe, waarin je een ‘spoor’ verder uitwerkt.

Leerboek pagina 9

4b. Beeldende Begrippen

Vragen en opdrachten

In dit hoofdstuk maken de leerlingen kennis met de beeldaspecten, materialen en technieken: *ruimtelijk, samengestelde vorm, gestileerd, abstract, non-figuratief, figuratief vormeenheid, vormovereenkomst*

Vouw een A4-tje in de lengte door midden en verdeel het van boven naar beneden in drie gelijke delen. Je krijgt dan twee rijen met drie gelijke vakjes: in totaal zes vakjes

Vul de eerste rij met drie vakjes met:

1. een plaatje/afbeelding van een ruimtelijk beeld.
2. een plaatje/afbeelding van een gestileerd beeld.
3. een plaatje/afbeelding van een figuratief beeld.

Verdeel de volgende rij van drie gelijke vakjes met:

4. een plaatje/afbeelding van een samengesteld beeld.
5. een plaatje/afbeelding van een abstract beeld.
6. een plaatje/afbeelding waaruit vormeenheid zichtbaar is.

Tussen de foto's die je gevonden en opgeplakt hebt zitten vast 2D- en 3D-beelden.

7. Omcirkel de afbeelding die het meest 3D is, en schrijf erbij: ‘3D’.

Handleiding Kijk op Ruimte deel 1, hoofdstuk 1

Tussen de foto's die je gevonden en opgeplakt hebt zitten vast abstracte en figuratieve beelden.

8. Omcirkel de afbeelding die het meest abstract is, en schrijf erbij: 'abstract'.
9. Omcirkel de afbeelding die het duidelijkst figuratief is, en schrijf erbij: 'figuratief'.